Източник: **bg.wikipedia.org, sanovnik.at** | Снимка: **храм „Св. вмчк Георги Победоносец", гр. Смолян**

Никулден

6 декември

Именници: Никола, Николай, Николина, Николета, Ненка, Нина, Кольо, Нико и Ница

В народния календар Никулден е последният от трите поредни празника – на Св. Варвара (4 декември) и на Св. Сава (5 декември). 6 декември е ден на един от най-почитаните християнски светци – Николай Мирликийски Чудотворец, считан за покровител на моряците, моретата, рибарите, банкерите, пътешествениците, търговците, рода и семейството. Първообразът е историческата личност Николай (Никола) Мирликийски, роден в гр. Патара, Мала Азия. Още в детството си Св. Николай е бил пример на добродетелност и аскетизъм. През целия си живот се отказва от материалните облаги и ги раздава на бедните. След избирането му за епископ на Мира в Югозападна Мала Азия, добродетелните му дела непрекъснато се множат. Според преданията, своята най-известна добрина Николай Чудотворец извършил в родния си град. Един заможен и почитан гражданин ненадейно се разорил и не можел да омъжи трите си дъщери. Св. Николай още същата нощ подхвърлил през прозореца на бедняка голяма кесия със злато. Като се събудил на сутринта, бащата не могъл да повярва на очите си – насред стаята блестели жълтици. Скоро омъжил най-голямата си дъщеря за добър момък. Подир време Св. Николай подхвърлил още една кесия в дома на разорения и така била задомена и втората щерка. „Милостиви Боже, замолил се благодарният баща, покажи ми тоя благодетел!". Скоро желанието му било изпълнено. Една тъмна нощ беднякът дочул как някой отваря прозореца и през него за трети път влетяла пълна със злато кесия. Стопанинът скочил, затичал след непознатия и когато го настигнал, познал Св. Николай. Коленичил пред него и казал: „Ако не беше те пратил Господ да ни спасиш, аз щях да стана просяк или крадец. Благодаря ти, че ме запази от грях!". По-късно разореният човек станал рибар и при всяка хваната риба, целувайки я, казвал: „На Свети Николай Чудотворец!". Оттогава, на 6 декември рибата е основно и предпочитано ястие, символизиращо силата и добротата. Св. Николай умира през 342 г. в гр. Мира. През 1087 г. неговите мощи са пренесени в Бари, Италия, където се намират и сега, съхранявани в построена за целта базилика, наречена на името на светеца. Частица от мощите се пази и в храма „Св. Николай" в София.

В образа на Свети Николай (Никола), чието име означава „побеждаващ", се преплитат чертите на добродетелния християнин и на езически бог (Посейдон). Това е причината българите да го почитат като патрон на моряците и рибарите, както и като покровител на океаните, моретата, реките и езерата. Приписват му се много чудеса, които избавят моряците и пътуващите по море от водните стихии. Св. Николай пътувал много по море и от опасностите се спасявал благодарение на Божията закрила. В едно от житията му се споменава епизод, в който той обърнал към християнството пирати, нападнали кораба, с който пътувал. Смята се, че когато е ядосан, светецът причинява бурите и ураганите. Затова на Никулден моряците остават на сушата. Една от легендите разказва, че Св. Николай спасил пробита лодка от потъване, като запушил дупката с шаран – ето защо това е традиционната риба за празника. Поверие учи, че в портфейлите се слага люспа от празничната риба, която носи късмет и пари. Костите от рибата не бива да се изхвърлят. Те се закопават в земята или се пускат в течаща вода, за да има благополучие в семейството и то да се увеличи. Някога майките използвали костта от главата на шарана (която прилича на кръст) като амулетче, което пришивали в дрехите на малките деца, за да ги пази от болести.

На много места на празничната трапеза присъства рибник (шаран, изпечен в тесто) или шаран, пълнен с ориз, лук и орехи. Народната пословица казва: „Варвара вари, Сава пече, Никола иде с голямата лъжица и гости гощава". Тъй като Никулден е по време на Коледните пости, на трапезата освен рибата присъстват и постни ястия: сарми, чушки с ориз, боб, варена царевица, жито и др.

Смята се, че Свети Николай е предшественик на първия сняг, който пада от дългата му бяла брада.

Освен популярният зимен Никулден, такъв се чества и на 9 май, когато православната църква отбелязва пренасянето на мощите на Св. Николай Мирликийски Чудотворец в италианския град Бари. Българският народ нарича този празник Летен Никулден или Летни Св. Никола. Денят се отбелязва още от 1087 г. Според вярванията, за да не се разгневи светецът и накаже хората с природни бедствия, на този ден не трябва да се работи. В някои региони празникът се нарича още Сухи Св. Никола и се прави молебен за дъжд. Богомолците носят икони, и водени от свещеника, обхождат нивите с песни. Прави се водосвет на свещени дървета, на извори и кладенци. Накрая, в селото се прави курбан за Св. Никола. ◆